

PROGRAMNÍ HUDBA 19. STOLETÍ – HECTOR BERLIOZ, FRANZ LISZT

Hudební romantismus přináší mimo jiné také rozdělení tvorby na hudbu tzv. absolutní a **hudbu programní**. Ta se snaží o hudební vyjádření mimohudebního obsahu. Jisté prvky programovosti nalezneme již v předcházejících epochách (charakteristika jednotlivých částí koncertů cyklu Čtvero ročních dob A. Vivaldiho či pojmenování vět Pastorální symfonie L. van Beethovena), naplno se však tato tendence rozvíjí až v 19. století. Mimohudebním obsahem může být inspirace přírodou (**Vltava** B. Smetany), historická událost (**Tábor** B. Smetany), inspirace jiným uměleckým dílem (**Obrázky z výstav** M. P. Musorgského), vlastní prožitky (**Fantastická symfonie** H. Berlioze) apod. Naproti tomu zastánci hudby absolutní tento trend odmítali. Tvrdili, že hudba je krásná sama o sobě, aniž by musela cokoliv popisovat. Mezi průkopníky programní hudby patřili především Hector Berlioz a Franz (Ferenc) Liszt.

HECTOR BERLIOZ byl významným francouzským hudebním skladatelem 19. století. Jeho tatínek si přál, aby se malý Hector stal, stejně jako on, lékařem. Talent a láska k hudbě však zvítězily. Mezi Berliozovy pedagogy patřil například Antonín Rejcha. Možná si vzpomenete, že jsme o něm hovořili, když jsme probírali autory českého klasicismu. Berlioz miloval plný zvuk symfonického orchestru, navyšoval počty hudebníků v jednotlivých sekcích, dokázal výborně využívat zvukových možností jednotlivých nástrojů. Je známý jako autor **Fantastické symfonie**, což navzdory názvu je programní skladba, ke které ho inspirovala vášnivá zamilovanost do Hariety Smithsonové, ve své době oblíbené irské herečky. Každá věta této symfonie má svůj vpravdě romantický název: Sny a vášně, Na plese, Na venkově, Pochod na popraviště, Rej čarodějnic. Na první poslech zaujme zejména 2. věta ve valčíkovém rytmu. Zajímavou skladbou je i **Harold v Itálii**, což je symfonická skladba s prvky sólového koncertu, která byla inspirována básnickou skladbou G. G. Byrona Child Haroldova pouť. Neopakovatelný zážitek přináší také živé provedení jeho **Rekviem**. Na závěr ještě připomeňme například oratorium **Faustovo prokletí**, dramatickou symfonii **Romeo a Julie** či předehru **Korzár**.

FRANZ LISZT je nejslavnějším hudebním skladatelem a klavíristou maďarského původu. Jeho učiteli byli například Antonio Salieri či již výše zmiňovaný Antonín Rejcha. Liszt miloval hru na klavír, k tomuto hudebnímu nástroji však přistupoval zcela jinak než jeho vrstevník Frederic Chopin. S maximální silou, energií, podobně jako Jimi Hendrix k rockové kytarě. Známé jsou jeho **Transcendentální etudy**, **Paganinovské etudy** i dva klavírní koncerty. Největším klavírním hitem je však překvapivě něžná **Píseň**

lásky. Tu si prosím poslechněte za domácí úkol. Důležitým faktem je, že F. Liszt přišel jako první hudební skladatel s formou **symfonické básně**. Jedná se o jednovětou programní skladbu pro symfonický orchestr. Dodnes se hrají například **Ideály, Prometheus, Mazepa** či **Hungaria**. Je asi zbytečné připomínat, jak důležitou se stala tato hudební forma pro Bedřicha Smetanu. Liszt byl známý také svými mnoha milostnými vztahy. Proto bylo pro okolí překvapivé, že na sklonku svého života přijal nižší svěcení a stal se františkánským mnichem, což se významně odrazilo také v jeho tvorbě. Z tohoto období pochází například **Ostřihomská mše** a také větší počet skladeb pro varhany.